

Russlands arkiver åpnes

Oversettelser fra russiske arkiver

Av Arne Roll

Når nå sannheten kommer frem femti—seksti år etterpå, er det nifst for oss tidligere jøssinger å se hvordan NS-folk og frontkjempere hadde forstått, eller gjettet, aldeles riktig; mens vi andre — Vestmaktene innbefattet — viste en til forbrytelse grensende naivitet. Skal det ende med at dere såkalte nazister i folks omdømme skal fremstå som de eneste med gangsynet i orden i trettiårene? Huff, jeg håper ikke det.

Nå 22. januar 1993 kan man i russiske aviser finne en helside om den såkalte «Store forandring». Hvordan man slo ihjel Bønde—Russland». Materialet er for første gang lagt frem av den vitenskapelige avdeling av Moskva bys forening for ivaretagelse av arkiver: «Det ukjente Russland. 20. århundre.»

De ansvarlige bak publiseringen skriver et bekymret P.S. til det makabre materiale, som offentliggjøres: «Russland er på nytt gått inn i en epoke med stor forandring. Millioners skjebne ute på landsbygda blir nå avgjort av våre ledere; privatiseringen. Hvem vil gi garanti for at det ikke denne gang — nå i den frie markedsøkonomiens navn, likesom i 1930 i sosialismens navn — blir lagt til ofrings mennesker som enten ikke kan eller ikke vil inkorporeres i det nye systemet, privat jordbruk . . . Vi må studere hva som hendte i 1930-årene for ikke å få en gjentagelse. Allerede arbeider den maskinen for full kraft som sikter Russlands befolkning opp i to grupper: De rike og de fattige, de allmektige og de rettsløse . . .»

Jeg siterer spredt fra det overveldende arkivmateriale.

«Iblant synes det som om Russland støter fra seg til forvisning og dødelig straffearbeid ikke bare de dårligste elementer, men de beste. Men der er en forskjell: I tsartiden hadde alle de forviste brutt en skreven lov, enten den nå kan ansees rettfærdig eller ikke. Det var rettsak i hvert enkelt tilfelle. I denne publikasjon dreier det seg om forvisning av millioner mennesker uten lov eller dom. Deres eneste «skyld» var at de arbeidet altfor godt og derfor havnet i kategorien «Knyttnevene» (Kulakene). Andre fordi de ikke ønsket

å gå med buskapen sin inn i felles-kolkoset.

I slutten av 1929 og i begynnelsen av 1930 gikk den russiske bondestand inn i sin skjebnetime, «Den store forandring». Under Stalins ledelse virkeliggjorde man overgangen fra — som det heter i dokumentene — «politisk nedtrykking av de selveiende bønder (kulakene) til den fullstendige likvidasjon av selveierbondestanden som klasse».

Molotov og Organisasjonen GPU (senere KGB) ble satt til arbeidet. Hæren skulle ikke brukes uten i ytterste nødfall. Den 30. januar gikk telegrammer til hver liten kommunistorganisasjon (stort sett jordløse, tilovers-sønner med voldsom jordhunger — A.R.s anm.) om igangsetting av likvidasjonen. Ifølge Molotov-komiteens planer skulle 60.000 ledere for de selveiende bønder straks inn i konsentrasjonsleir eller skytes, og samtlige i deres familie sendes til de fjerneste egner av Sov-

jetunionen, mest nordpå og til Sibir. Dessuten skulle 150.000 bondefamilier sammen med fedre sendes i forvisning, helt uten rettsak. Av disse skulle etter planen 70.000 sendes til det ytterste nord, 50.000 til Sibir, resten til Ural eller Kasakhstan.

Planen ble overoppfylt: På kort tid ble *tolv - 12 - millioner selveiende bønder sendt i forvisning*.

I 1947 fikk åtti tusen *gjenlevende* (av 12 millioner kulaker) tilbake sine fulle borgerlige rettigheter . . .

(Oversetteren må be leseren erindre at vi taler om året 1930. Dette er bare de foreløpige vel-signelser fra Kommunist-Mafien, som vi norske jøssinger og kommunister, og lederne av Vestmaktene under krigen, på alle tenkbare vis *hjalp*, inntil Stalin kunne stanse sine hurtiggående tanksavdelinger *25 minutter* fra Hamburg . . . Var vi ved våre fulle fem? Hvilke lidelser brakte vi ikke innover det (Forts. side 7)

Solidarisme og individualisme kan forenes

Av Balder

«Sosialisme, fascisme og nazisme — tre alen av samme stykke» lyder en overskrift i Morgenbladet 25. februar. Mannen bak påstanden heter Vegard Martinsen, og såvidt jeg vet er han en av de ikke alt for mange Ayn Rand-tilhengerne i Norge. Hans begrunnelse for påstanden er at såvel sosialister som fascistter og nazister er talsmenn for et kollektivistisk system og forlanger at individet fullstendig skal underordne seg fellesskapets interesser. Forskjellen er bare at man ikke definerer «fellesskapet» på samme måte. For sosialistenes vedkommende er det arbeiderklassen alt dreier seg om, for fascistene og nazistene folket/nasjonen.

Man kan selvfølgelig si at det ikke angår oss hva man skriver om sosialister, fascistter og nazister, men all den stund det her i

landet er nokså vanlig å identifisere Nasjonal Samling med nazismen, føler jeg en trang til å ta igjen overfor det ovenstående.

At Martinsens påstand ikke stemmer forsåvidt angår Nasjonal Samling, fremgår f.eks. med all tydelighet av det følgende sitat, som er å finne i Vidkun Quislings bok «Russland og vi»:

«Når alt kommer til alt, står derfor striden ikke om kapitalisme eller kommunisme, for begge er kapitalisme, og det siste system mer ubarmhjertig og mindre sosialt enn det første.

Men spørsmålet er: Social-individualisme eller kommunistisk slavestat. Om det økonomiske system skal være basert på individenes frie produktive virksomhet i kappestrid og samarbeid, eller utelukkende på kollektiv virksomhet med individene som intetsigende deler i et statsmaskineri. Det siste system overser den grunnsannhet i tilværelsen at visstnok er den menneskelige utvikling bundet til samfundene, men at den skjer gjennom individene og når sitt mål i disse.»

Den som påstår at dette er kollektivismen, vet ikke hva kollektivismen er. Det Quisling her hevder, er at det sosiale og det individualistiske godt lar seg forene. Man kan ikke oppnå lykke for et folk ved å trampe på individene. Derfor må man ta sikte på å gjøre det enkelte menneske lykkelig. At lykken for den enkelte ofte oppnås ved løsninger som er til beste for alle, er en annen sak, likedan som at et fellesskap forutsetter at en rekke fundamentale etiske regler for menneskelig samliv må overholdes. Nasjonal Samlings idé var med andre ord en fornuftig balansegang mellom det sosiale og solidariske på den ene side og hensynet til individet på den andre.

Men selv et likhetstegn mellom den tyske nasjonalsosialisme (nazismen) og de marxistiske systemer som vi har opplevd i virksomhet, er urimelige.

Det er fundamental forskjell i menneskesyn og samfunnsyn. Vi ser det klart i den destruerende virkning som marxismen har på individet. Befolkningen i det tidligere Sovjetsamveldet er

(Forts. side 7)

To måter å se det på

*Fra tysk nasjonalsosialisme til norsk Nasjonaldemokrati**

Ronald Fangen:

KRISTENDOMMEN OG VÅR TID. s.73. Gyldendal 1938.

SITAT ETTER RONALD FANGEN.

«Denne tilbedelse av folket er i virkeligheten nasjonal-socialismens utgangspunkt . . . folket er evig, folket er hellig, folkets ære er den høyeste lov. Helt syndfritt kan folket ikke være — ikke engang etter nazistiske begreper — ellers ville vel ikke fengsler og konsentrasjonsleirer være så overfylte, den gjensidige spionasje så utbredt, forbudene så mangfoldige, «ensrettingen» så terroristisk, angsten for ytringsfriheten så stor, utskjellingene av liberalismen og demokrati så fanatisk. Det forholder seg da også slik at «folket» — det hellige, evige, ærefulle og ukrenkelige — er den nazistisk overbeviste del av folket.

Det er med andre ord en del av folket, den del av det som nå har makten, det nasjonalsosialistiske parti, som avgjør hvem der er som tilhører folket, og hva folket skal tro, tenke og gjøre for ikke å krenke folkeæren. Det folk som dyrkes religiøst og hvis ære er den høyeste lov er i virkeligheten identisk med det nasjonalsosialistiske parti. Derfor har man også i «folkets» navn så ubarmhjertig kunnet «likvidere» de tidligere partier og deres ledere. De var riktignok tyskere, men de var forbrytere mot folket.»

I. C. Stridsklev:

GJENGJELDELSENSLOV OG MOTSATTE FORTEGN 1945 - ?

FRITT ETTER RONALD FANGEN

Denne tilbedelse av folket er i virkeligheten nasjonalismens utgangspunkt . . . folket er evig, folket er hellig, folkets ære er den høyeste lov. Helt syndfritt kan folket ikke være — ikke engang etter begreperne til gode nordmenn — ellers ville vel ikke etterkrigstidens fengsler og konsentrasjonsleirer vært så overfylte, den gjensidige spionasje så utbredt, forbudene så mangfoldige, «ensrettigen» så terroristisk, angsten for ytringsfriheten så stor, utskjellingene av Nasjonal Samling så fanatisk. Det forholder seg da også slik at «folket» — det hellige, evige, ærefulle og ukrenkelige — er de «gode», den delen av folket som unngikk å bli stemplet som nazistisk.

Det er med andre ord en del av folket, den del av det som nå har makten, ikke minst representert ved partiet DNA, som avgjør hvem der er som tilhører folket, og hva folket skal tro, tenke og gjøre for ikke å krenke folkeæren. Det folk som dyrkes religiøst og hvis ære er den høyeste lov er i virkeligheten identisk med flertallet, de «gode» nordmenn. Derfor har man også i «folkets» navn så ubarmhjertig kunnet likvidere Nasjonal Samling og dens ledere. De var riktignok nordmenn, men de var forbrytere mot folket.

* Særnorsk sryreform hvor hensikten helliger midlet.

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbirer

Det glemte Tibet

Stortinget har tatt et meget gledelig initiativ når det gjelder Tibet. Det anmoder regjeringen om å arbeide for selvbestemmelsesrett for det okkuperte landet og for at det snarest og uten forhåndsbe- tingelser blir satt i gang forhandlinger mellom tibetanerne under ledelse av Dalai Lama og myndighetene i China.

Okkupasjonen av Tibet er en av de store skampletter i vår tid. En makt med hundrevis av millioner innbyggere har fullstendig overkjørt et folk på størrelse med vårt eget og gjort alt for å utrydde dette folkets meget spesielle kultur. Noe av det verste er at man har sluppet kinesiske innvandrere inn i meget stort omfang, slik at det i dag antagelig er flere kinesere enn tibetanere i Tibet. I så måte er det enda verre enn i Baltikum, der det kom inn store antall fremmede under den sovjetiske okkupasjonen. Når tibetanerne likevel holder motet oppe, er det fordi de håper på en omveltning i China i likhet med hva som er skjedd i andre kommunistiske land. Det vil imidlertid i alle tilfelle bli et stort problem å få de folke- fremmede elementer ut igjen.

Tilnærming til Taiwan

Av frykt for kommunist-China har Norge i alle år hatt en helt ubetydelig kontakt med Taiwan. Denne øya har imidlertid etter- hvert opparbeidet seg en økonomisk styrke som ikke lenger gjør det mulig å overse landet. Etter en besøksreise i fjor foreslór Norges Eksportråd å opprette et fast kontor i Taiwan, og en stortingsdele- gasjon har derfor nå vært i hovedstaden Taipei for å se nærmere på forholdene.

Taiwan har i flere tiår vært autoritært styrt av de kinesiske nasjonalister som kom over fra fastlandet etter at de hadde tapt borgerkrigen i China, men etter siste valg er såvel presidenten som statsministeren innfødte taiwanere. De tar begge sikte på å etablere friere forhold i landet.

Boikotten av Sør-Afrika

Omsider har Norge som et av de siste land i verden opphevet de fleste bestemmelser om boikott av Sør-Afrika, skjønt det fremde- les er forbudt å selge olje og våpen dit.

Det er over et år siden at president de Klerk fikk de hvite velgernes samtykke til å innlede forhandlinger med de sorte om en ny ordning. De fleste land anså dette som tilstrekkelig til å oppheve boikotten, men ikke Norge, nei. Norge skal jo ustanselig være den flinkeste gutten i klassen, uansett om det bare går ut over oss selv, hvilket det har gjort i denne saken også. For Sør-Afrika betyr norsk boikott så godt som ingen ting, mens norske bedrifter og norske arbeidsplasser har måttet betale omkostningene som er forbundet med denne politikken.

ANC er meget misfornøyd med det norske vedtaket, og i og for seg er det også et lyspunkt at regjeringen for en gangs skyld ikke fullt og helt danser etter det røde ANC's pipe.

Kortsynt politikk

Vår bistandsminister tvilholder på at ingen ting av hennes bi- standsbudsjett skal gå til de tidligere kommunistlandene i Øst-Eu-ropa, men fullt og helt til de såkalte u-land, i første rekke i Afrika. Selv om utenriksdepartementet disponerer et sterkt begrenset be- løp til bruk i Øst-Europa, er dette en meget kortsynt politikk som meget snart kan straffe seg. Vi ser hvilke enorme økonomiske problemer f.eks. Russland sliter med, og at de gamle kommunister benytter dette til å hisse opp befolkningen. Hvis ikke de vestlige land inklusive Norge går massivt inn med hjelp til russerne, kan vi komme til å oppleve meget ubehagelige overraskelser. Skjønt overraskelser er egentlig ikke det rette ord. Tegn på at et nytt kommunistisk regime kan komme, er allerede meget tydelige. Landene i Afrika kan vente til den faren er avverget. Ihvertfall i noen grad må de en tid kunne tåle begrensning av den vestlige bistand. Virkningen av denne er jo i alle fall nokså tvilsom.

MOT VEIS ENDE

Av Sigmund Knutsen

Når man idag forsøker å sette ord på begivenheter som ligger 50 år og mer tilbake i tiden, får man lett en følelse av at «luften er gått ut av ballongen». Det truende spøkelset, verdenskom- munismen, er forsvunnet som ånd i en fillehaug.

Det sa nærmest bare poff . . . og så var det hele over. For Eu-ropa er det nye problem blitt hvordan i all verden man skal få ryddet opp i fillehaugen.

For vår del plages vi av dag- lige påminnelser om at lands- svikstempelt opprettholdes prak- tisk talt uendret, men også her sniker det seg inn en følelse av tomhet. Kan vi egentlig vente at noen skal interessere seg for en gjeng med gamlinger som evin- delig kverner rundt om en urett som ble begått mot dem for snart 50 år siden? Begynner ikke dette å ligne mer på sutring enn på folkevett?

I et TV-program for noen tid siden, hvor «det annet syn»

Hva velger du? Håvamål beskriver nådeløst vår situasjon i dag:

Enten:

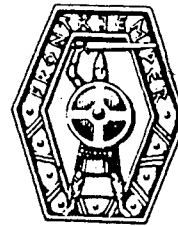
... vinn du eit gjetord gjevt!

Døyr fe;
døyr frendar;
døyr sjølv det same.
Men ordet om deg
aldri døyr
vinn du eit gjetord gjævt.

Eller:

... dommen står kvar -

Døyr fe;
døyr frendar;
døyr sjølv det same.
Eitt eg veit
som aldri døyr,
dom om daudan kvar.

«Og vil du ikke dø som trell, så får du saktens fri deg selv!» sa Arnulf Øverland, men da hadde han vel noe annet i tankene.

skulle få komme til ordet, noe som blev mesterlig avledet av en rutinert programleder, var det en deltager i panelet, formo- dentlig en gammel-kommunist, som gav uttrykk for at NS-folk og frontkjempere burde være takknemlige for at de hadde sluppet så billig fra etterkrigs- oppgjøret. Hadde oppgjøret fun- net sted på sydligere breddegrader ville de fleste ha dinglet i lyktestolpene. Et visst glimt i øyet kunne tyde på at det ikke skulle ha vært ham imot.

Selvfølkelig hadde han rett! Ganske visst forekom det volde- lige utskielser, ille nok for dem som personlig blev rammet, men vi bør uten videre kunne innrømme at seierherrens reak- sjoner ikke blev stort verre enn vi hadde ventet, særlig når vi har i erindring den rykteflom som i krigstiden blev skapt gjennom den psykologiske krigføring, og som velregisert blev fulgt opp av pressen under hetsoppgjøret. Tyngst rammet nok dette fami- liene som satt utenfor piggrå- den, lenge uten noen kontakt med sine kjære, og som måtte holde det gående omgitt av en opinion som i årevis blev pisket opp av denne umettelige hevnt- ørst. Livstidsdom rammet alle de eldre som blev dømt fra gård og grunn og jaget fra sine ar- beidsplasser. Mange hadde ikke krefter til omskolering og om- legging av tilværelsen.

Frontkjemperne så vel på fangenskapet nærmest som en naturlig konsekvens av det mili- tære nederlag. De tok med seg sin orden og disiplin inn i fange- leirene. På forhånd var de godt trenet i å være sultne. Kamerat-

skapet kunne ingen fradømme dem.

Livstidsdom skulle også lands- svikstempelt være. Det følger oss livet ut som en møllestein rundt halsen. Det er denne stempling som vi alle finner mest utålelig.

Hvor mange innser idag at hovedmotivet bak alle våre handlinger var «kampen mot bolsjevismen»? Hvem forstår at vi forsøkte å forhindre at halve Europa skulle havne under kommunistisk åk, og at resten av verden skulle oppleve en en- deløs rekke av kriger og revolu- sjoner? Alt skapt av den 2. Ver- denskrigs seierherre!

Hvem tenker på at norske frontkjempere, sammen med kamerater fra de fleste europe- iske land, holdt stand på Øst- fronten i det forfengelige håp at når Vestmaktene nådde frem så

skulle man sammen sørge for å trenge Sovjet tilbake. Lite ante de om at demarkasjonslinjene var avtalt på forhånd. Forsvaret av den polske stat var Vestmak- tenes påskudd til å utløse den 2. Verdenskrig. Landet skulle få 45 års kommunistisk under- trykkelse som resultat av «hjelpen», før det omsider blev en del av «fillehaugen»: Alt uten at ga- rantistene la to pinner i kors for å redde sine allierte venner. I freds- og frigjøringsrusen danset rest-Europas folk på ruinene av de sovjet-okkuperte Øststater, mens millioner omkom i bølger av deportasjoner og voldshand- lingen. Et glemselens slør er trukket over det hele . . . Vi har intet problem med å erkjenne at vi ikke blev hardest rammet.

Under krigens gang ønsket frontkjemperne å danne et frontkjemperforbund, men blev stående ved at dette burde utset- tes til de som gjorde krigsinnsats på den motsatte side kom hjem og kunne delta.

Da krigen var slutt og front- kjemperne pent og fredelig hadde latt seg internere i sine fangeleire, trøstet noen seg med at dette nok snart gled over. De norske soldater fra den annen side hadde jo selv følt krigens harde virkelighet på pelsen, så de ville nok forstå. Litt ridder- lighet overfor en slagen mot- stander inngikk sikkert også i deres soldatopplæring. Så naiv kunne man altså være, og i fange- leire råder da også en særegen psykologi.

Frontkjemperne føler at de lever med en uoppgjort gjeld til de kamerater som mistet livet

(Forts. side 7)

Unge tankar

Av Bjarke (16)

Mitt Noreg hev eg elska som største ting på jord.
Eg ville for det kjempa- om faren den var stor.

Då ville eg vel tenkje:
Kvar bør eg stå i dag?
Er plassen min ved fronten
hell i det trygge lag?

Då skulle eg vel svara:
For landet vil eg slåss.
I krigen må eg fara
og merket mitt skal vara
det gyldte Olavskross.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
HAKON WARENDORPH

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Tirsdag og onsdag kl. 11-15.
Telefon: 22 19 06 71 — (Telefonvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 220,-).
Giro: Post 0808.5164504. Bank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.
ISBN 0802-9652

Naivitet og humanisme En grenseoppgang påkrevet

Vi har ved et par anledninger vært inne på de problemer som vårt samfunn har møtt i forbindelse med det stadig økende innslag av fremmedkulturelle. Særlig for oss i F&L er dette et vanskelig tema. Den massive mistenkeliggjøring av folk med kritisk holdning til myndighetenes håndtering av fremmedpolitikken er velregisert, og stempel; «rasist» ligger klar. For oss som er belastet fra før, blir det som «å kaste seg rett i armene på løvens gap», som en stortingsmann treffsikkert uttalte i en fjern NATO-debatt.

Vi har imidlertid stått for en støyt og tåler vel flere og. Vi er mere engstelige for det norske samfunnet. En ting er at det som skjer er irreversibelt. «Det som skjer, det skjer». Noen vei tilbake finnes ikke. Det er selvsagt det alvorligste og bør få oss vanlige til å tenke realistisk og ansvarlig og våre politikere og trendskapere til å handle slik.

Et annet forhold som også er alvorlig, er den vanskelige stilling politi og domstoler er kommet i. Ja, særlig politiet. Den hets og det hysteri som er pisket opp mot ordensmakten i den senere tid, er på vei til å gjøre ubotelig skade. Politiet er fortsatt ikke handlingslammet, men det er åpenbart at det vanskeliggjør deres arbeide. Under slikt press som polititjenestemenn på alle nivåer nå må skjønne sine plikter, er det uhyre lett å trå feil — eller overhode ikke å trå.

I en reportasje i radioen for en tid siden fra narkospa-ningen i Oslo, fortalte to tjenestemenn om de betenkeligheter de hadde ved arbeide i innvandremiljø. Både på grunn av den voldsbruk de måtte regne med å møte og de beskyldninger for rasisme de blir utsatt for både i narkomiljøet og i media. Enda klarere kommer det frem i den lange rekke av volds- og voldtektssaker som selv en skånsom mediadekning ikke kan skjule. Politiets begjøring om fengsling, eventuelt forlenget fengsling blir avvist eller blir ikke fremmet på grunn av hyperaktive forsvarsadvokater og journalisters forhåndsprosedyre. Dette er forhold som verken det norske samfunn (først og fremst) eller de fremmede er tjent med.

Vi har i Norge nippet til det store beger av sedvaner og erfaring, vett og viden som verdenskulturen har hatt å by på. I tillegg til vårt eget brygg av egen avling er vi kommet til en smak vi er nokså tilfreds med, som vi er vant med, som vi kort og godt liker og trives med. Vi kan ikke se noe galt i det. Generasjoner har kjempet harde kamper, fedrene har tatt tunge tak «så vi vant, vi vant vår rett».

Det skal ikke gjøre andre til fiender. Vi har gode naboer som vi pleier jevnlig omgang med. Vi ser dem gjerne hos oss og er kjærkomne gjester hos dem. Det er fint slik. Vi lærer av hverandre, plukker det vi synes om. Slik har vi skapt vår kultur, vårt livsgrunnlag. Skulle vi kanskje la det bli med det — også i større sammenheng. La vårt samfunn fungere slik det passer oss. Ta vel imot våre gjester og ønske dem vel hjem når de reiser og velkommen tilbake om de skikket seg vel. Til gjengjeld kunne vi kanskje innskrenke vår moralisering og misjøn-nering overfor andre land og folk. — For ikke å si Folk og Land.

Og så politiet, da. Gi dem i alle fall den forståelse og sympati som blir voldsmenn fra inn- og utland til del. Neste gang er det du som trenger beskyttelse.

Etterretning på INOs vårmøte

INO hadde på sitt bra besøkte vårmøte historikeren, førstemanuensis Tore Pryser fra Oppland distriktshøyskole som foredragsholder. Pryser vil være kjent for mange NS-folk etter at han skrev boken «Arbeiderbevegelsen og Nasjonal Samling», der han behandler Nasjonal Samlings sosialpolitikk på en meget objektiv måte. Denne gang tok han opp en meget spesiell etterretningsoperasjon som fant sted på Lillehammer, der det tyske militære hovedkvarter i Norge da befant seg, i dagene umiddelbart etter den tyske kapitulasjon i 1945. Operasjonen er ennå ikke ferdig utforsket, men det Pryser hadde å fortelle, var like fullt spennende som en agent-roman.

Kort fortalt er historien denne: En representant for den svenske Sakerhetsbyrå og noen norske etterretningsfolk hadde

allerede før kapitulasjonen oppnådd kontakt med en tysk etterretningsoffiser, Oberleutnant Sala. Det viste seg at Sala var villig til å utlevere såvel de nyeste tyske chiffermaskiner som omfattende opplysninger, i stor utstrekning om sovjetiske forhold. Forhandlingene førte videre til at et tredvetall tyske etterretningsekspert ble overført til Sverige. Disse folk, som alle i hovedsak var spesialisert på Sovjetunionen, ble senere ført videre til USA og gikk antagelig i amerikansk tjeneste. Historien inneholder videre en mulighet for et betydelig underslag av penger i diverse valutaer, som tyskerne ga fra seg. Noen hevder at ihvertfall en del av disse pengene gikk til antikommunistisk virksomhet i Finland. Videre er det mulig at en tjenestemann ved den norske ambassaden i Stockholm ble myrdet fordi han

fikk kjennskap til denne operasjonen. Kanhende fryktet noen at han ville lekke til russerne.

Pryser mente at det på tysk side temmelig sikkert forelå en uttrykt vilje til å formidle sine kunnskaper om sovjetiske forhold videre til vestallierte ut fra den antagelse at forholdet mellom Sovjetunionen og Vestmaktene ganske snart ville tilspisse seg. Hvor høyt oppe i rekkene denne tyske innstilling hadde sin forankring, kunne Pryser ikke si noe sikkert om.

Det forunderliste i denne saken er egentlig den rolle den svenske Sakerhetspolisen spilte. Teoretisk skulle jo svenskene være helt nøytrale. Pryser mener at dette klart forteller hvilken attraktiv handelsvare slike etterretninger er.

R.

«En fører for fall» – eller oppreising?

Av Trygve Engen

Hvis en leser Hans Fredrik Dahls bok «En fører for fall» i sammenheng, så kan en si seg enig med «Folk og Land's» Hans Olavsen: Som helhet betraktet er den redelig. Men hvor mange NS-tilhengere er det som gidder å arbeide seg gjennom en bok på ca. 700 sider, når de allerede i forordet s.9 får et sviende slag på kjeften:

«Statskuppet og forræderiet den 9. april – det svik han gjorde mot oss alle...»

Professor Dahls innstilling er ikke ukjent. 1. oktober 1988

skrev han i «Dagbladet»: «Selvfølgelig var NS-folkenes adferd landssvik. Det ligger jo i legaldefinisjonen.» Men legaldefinisjonen, det er jo ikke noe annet enn professor Andenæs krav om ubetinget truskap mot landets «lovlige» regjering. Den utelukker enhver mulighet for at en lovlige regjering kan begå forræderi! Men vi vet at det kan skje. Og en regjering som sviker sitt folk, har ikke lenger krav på truskap fra folkets side.

Ellers synes det merkelig at hverken prof. Dahl eller Quisling sjøl (i forsvarstalen) går inn på Norges folkerettslige stilling

den 9. april. Det må da vel være soleklart at regjeringa ved sin passive holdning overfor de mange flagrante folkerettsbrott fra vestmaktens side, hadde gitt tyskerne full rett til å gjennomføre sin motaksjon, og Norge hadde ingen rett til å sette seg i mot det.

Det Quisling gjorde, var altså riktig, folkerettslig sett. Han gjorde bare det Nygaardsvold burde gjort 12 timer tidligere. Det var taktisk uklokt, og gjorde kanskje mer skade enn gang. Men landssvik i straffelovens forstand var det ikke!

Hva er i veien med mine barn?

Av en NS-far

I Aftenposten leste jeg for en tid siden en interessant artikkel om de tre unge ungarske sjakkbegavelsene Zausa, Zsophia og Judit Polgar. Den siste er fremdeles bare 16 år gammel, men hevder seg likevel i toppen av sjakkeliten. Midt inne i artikkelen fant jeg imidlertid følgende:

«— I utgangspunktet synes jeg det er veldig skremmende at et menneske skapes på andres premisser. I dette tilfelle er det en god far, men hva om det ikke var det? Vi vet hvordan hirdbarn ble opplært til en annen, begrenset virksomhet (Fremhevet av meg), sier psykolog Berit Reisel.»

I Berit Reisels øyne er jeg sikkert en dårlig far, men likevel

våger jeg å lure på om hun vet noe om mine barn som jeg ikke vet. De tilbragte nemlig avgjørende år i «hirden», nærmere bestemt i NS Ungdomsfylking, men etter min og mange andres mening er de likevel blitt svært så bra og nyttige samfunnsborgere. Jeg lurer jo nå på om det bare er noe vi innbiller oss. Hvem er forøvrig «vi» som vet hvordan?

Jeg slutter meg til den folkelige bønn: «Fri oss for psykologer og sosionomer».

Redaktøren tillater seg å tilføye:

Vi har en sterk mistanke om at psykolog Berit Reisel ikke har nevneverdig kjennskap til sjakk på slikt nivå. For å nå ferdigheter som Polgar-søstre-

nes er det ikke nok med dressur og påtvungen trening. Det forutsetter et helt spesielt intellekt, noe å la f.eks. Mozart i musikk eller Abel i matematikken. Men slike menneskers intellektuelle kapasitet omfatter ikke bare en tidlig modning på spesialfeltet, men også en oppfattet- ses- og innlæringssevne som ikke gir dem problemer med å tilegne seg de skolekunnskaper som et normalt skoleverk forlanger – «på si».

Vi må nok alle akseptere at likhet og likeverd er to meget forskjellige ting, og at mennesker så absolutt er ulike.

Send en
vennegave!

Norske frontkjemper på Østfronten 1941-1945

En sosialmedisinsk etterundersøkelse (Del III)

Av lege
Inger Cecilie Stridsklev

(Forts. fra forrige nr.)

5. Hvem var frontkjemperne?

Noen samlet oversikt over bakgrunnsdata for frontkjemperne finnes ikke. Men det lykkes å få tak i den eneste kjente bevarte komplette kompaniliste fra en som selv var med i 1. kompani Regiment Norge i januar 1944, med ialt 76 nordmenn.

Aldersfordelingen for de 181 i undersøkelsen, for alle 76 i 1.kp.reg. Norge og for de intervjuede fra regiment Norge, sees i tabell 1.

Atskillige av frontkjemperne hadde deltatt i kampene mot tyskerne i Norge i 1940, i denne undersøkelsen 71 av 181. Av de øvrige var svært mange under 18 år i 1940. Ti personer hadde deltatt i Vinterkrigen i Finland,

og to av disse hadde også vært med i borgerkrigen i Spania. Av frontkjemperne var de fleste rekruttert fra Østlandet og Trøndelag, en fordeling som forøvrig omtrent tilsvarer fordelingen av medlemmer i Nasjonal Samling i landet den gang (tabell 2).

Flertallet av frontkjemperne hadde sin bakgrunn som skoleelever og studenter, de kom fra tjenesteytende næringer og jord- og skogbruk (tabell 3). De hadde høyere utdanning enn tilsvarende grupper i samme årsklasse (tabell 4), gjennomsnittlig 3,6 års utdanning etter folkeskolen. Blant disse frontkjemperne, og også i gruppen fra Regiment Norge, hadde nesten 1/3 examen artium. Det er omtrent fire ganger så mange med examen artium som gjennomsnittet blant tilsvarende årskull norske menn. Artiumsprosenten var 41.0% for frontkjemperne, født 1906—1921 og som man

må regne med hadde fullført sin allmennutdannelse før utreise til fronten. Av de yngste årsklasser fra og med 1924 hadde 10,5% examen artium. I tillegg tok like mange av disse examen artium etter fangenskapet.

En del hadde militær utdanning fra før krigen. Ti, derav tre fra 1.kp.reg. Norge hadde befalskole, og to krigsskole.

I alt 163 av de 181 har oppgitt følgende grunner for å la seg verve: 107 har nevnt antikomunisme, og 61 har nevnt at de ville være med å danne en ny norsk hær, dette for å få istand fredsavtale med Tyskland for å bringe okkupasjonen til opphør. Mange av disse hadde også tenkt seg en karriere i dette nye norske forsvaret. Åtte oppgir å ha planlagt å bli offiserer. 44 oppga sympati for Finland som grunn, seksten oppga miljøpåvirkning, elleve idealisme og pliktfølelse, to eventyrlyst, fjorten sympati for Tyskland, og fem ønsket om et forenet Europa. Når det til sammen er flere grunner enn antall som har svart, skyldes det at de har oppgitt inntil fire grunner hver.

6. Skader og helseproblemer hos frontkjemperne under tjenesten og i fangenskap.

Når det gjelder skader og sykdommer under tjeneste i tillegg til de dødelige krigsskader, har frontkjemperne vært sterkt belastet (tabell 5 og 6). Det var 48 frontkjemper som oppgav å ha fått alvorlige hodeskader under fronttjeneste og 19 oppgav ryggskader. To hadde paraplegi (dobbeltsidig lammelse), hvorav en varig. I tillegg fikk en paraplegi som følge av arbeidskade etter krigen. En hadde lammelser og taleproblemer som følge av hodeskade, syv hadde perifere lammelser som følge av bløtdelslesjoner med plexus- (skader i nervesenter) og andre nerveskader. Åtte av de undersøkte frontkjemper var blitt bein- eller armamputerte, herav tre med dobbeltamputerte underekstremiteter (legg- fot, lår-kne). Mange hadde forfrysninger og infeksjoner (tabell 6). Alle hadde lus.

Under fangenskapet ble også et flertall av frontkjemperne utsatt for betydelige fysiske og psykiske påkjenninger; fysisk vold, underernæring, sykdommer og psykisk stress. Størst var belastningen for dem som kom i russisk fangenskap, men som det kommer fram av deres besvarelser, var påkjenningene betydelige også i norsk og alliert fangenskap, særlig den første tiden (tabell 7). Sytten oppgir vekttap til over en tredjedel eller

Tabell 3. Yrkeserfaring før utreisen (Yrke før utreise), første yrke etter fangenskap (1. Yrke etter) og aktuelle yrke eller siste yrke for pensjonering (Siste yrke) for 181 frontkjemper.

	Yrke før utreise		1. Yrke etter		Siste yrke	
	n	%	n	%	n	%
Skoleelever, studenter	45	24,9				
Handel/kontor	21	11,6	20	11,0	29	16,0
Bedrifts/organisasjonsledere			7	3,8	37	20,4
Offentlig administrasjon	4	2,2	3	1,7	11	6,1
Jord/skogbruk	36	19,9	48	26,5	26	14,4
Håndverk	17	9,4	44	24,3	17	9,4
Industri	7	3,8	14	7,7	8	4,4
Ingeniør/arkitekt/teknisk	2	1,1	10	5,5	15	8,3
Fra AT/NS	17	9,4				
Politi/lensmenn	6	3,3				
Serviceyrker			4	2,2	3	1,7
Skipsbefal			1	0,6	4	2,2
Fiske	1	0,6	2	1,1	1	0,6
Landtransport	9	5,0	5	2,8	3	1,7
Kunstnerisk virksomhet	2	1,1	1	0,6	5	2,8
Leger/helsearbeid	2	1,1	4	2,2		
Undervisning/vitenskap	1	0,6	1	0,6	7	3,8
Arbeidsledig	1	0,6				
Ikke oppgitt	12	6,6	19	10,5	11	6,1
	181		181		181	

Tabell 4. Utdannelsesnivå før utreise blant 31 personer i 1.kp. Regiment Norge og blant alle 181 frontkjemper.

	Regiment Norge		181 Frontkjemper	
	n	%	n	%
Bare folkeskole	12	38,7	61	33,7
Framh.skole, middelskole o.l.	9	29,0	66	36,5
Gymnas	10	32,3	54	29,8
	31		181	
Gjennomsnittlig utdanningslengde etter folkeskole	3,2 år		3,6 år	

Tabell 1. Fødselsår for alle 76 norske i 1.kp Regiment Norge, og de 31 i Regiment Norge og alle 181 frontkjemper som er intervjuet.

Fødselsår	1.kp regiment Norge				Alle frontkjemper	
	Alle	Intervjuet	n	%	n	%
Før 1911	3	0	3	4,0	0	0
1911-1920:	37	14	37	47,3	14	45,2
1921 og senere:	36	17	36	48,6	17	54,8
Totalt	76	31	76		31	

Tabell 2. Hjemmehørende fylke ved påmelding for alle 76 norske i 1. kp. Reg Norge og de 181 frontkjemper i undersøkelsen.

	Regiment Norge		Frontkjemper	
	n	%	n	%
Oslo, Akershus	23	30,3	59	32,6
Telemark, Agder	9	11,8	25	13,8
Hedemark, Oppland	5	6,6	25	13,8
Østfold, Vestfold	8	10,5	18	9,9
Trøndelagsfylkene	11	14,5	14	7,7
Hordal., Bergen, Sogn og Fjd.	4	5,2	9	5,0
Buskerud	3	3,9	9	5,0
Rogaland	3	3,9	6	3,3
Møre og Romsdal	3	3,9	5	2,8
Nordland	6	7,9	3	1,7
Troms, Finnmark	1	1,3	4	2,1
Utlandet, ikke kjent	0	0	4	2,1
Totalt	76		181	

Tabell 5. Sammenlikning mellom forekomst og typer av skader under tjeneste i krigen for 31 intervjuede, 1.kp.Regiment Norge, og for 181 frontkjemper.

	Regiment Norge		Frontkjemper	
	n	%	n	%
Antall ganger skadet				
0:	8	25,8	62	34,3
1:	12	38,7	83	45,9
2:	8	25,8	25	13,8
3:	3	9,7	8	4,4
4:	0		3	1,7
Antall skadet	24	77,5	120	66,3
Antall skader	38		170	
Måneder sykehusopphold:	117		449	
Livstruende skade	10	32,3	49	27,0
Hodeskade	12	38,7	48	26,5
Ryggskade	5	16,1	19	10,5
Lammelser	4	12,9	9	5,0
Brudd	13	41,9	34	18,8
Synstap	3	9,7	9	5,0
Hørselstap	6	6,5	34	18,8
Ansiktsskade	5	16,1	30	16,6
Brysthuleskade	1	3,2	10	5,6
Bukhuleskade	0		2	1,1

over tredve kilo fra normalvekten. Fængselsoverlege Jon Leikvam har uttalt i et intervju at «aldri var forholdene i fengslen i Norge verre enn etter at freden brøt løs i 1945» (11).

7. Senvirkninger: Dødelighet, sykkelighet, uførhet.

Av de 51 frontkjemperne fra 1.kp.Regiment Norge som overlevde fronttjenesten og utenlandsk fangenskap og ikke ble likvidert av hjemmefronten, var 24 døde innen 31.12.1990 (tabell 8).

To døde av tuberkulose i hennholdsvis 1945 og 1948 (tabell 9). En døde 1950 av sepsis (blodforgiftning), endocarditt (betennelse i hjertet), sannsynligvis som følge av infeksjon som skyldtes fremmedlegeme, rester av en «dumdumkule» i en underekstremitet. En døde i ulykke i 1951. Tar en i tillegg med en som døde i russisk fangenskap i august 1945, døde fem av 51 av de gjenlevende som da var rundt 30 år, mellom 24 mai 1945 og 1951. Av en al-

(Forts. side 6)

Det originale hjørnet

– Resignasjon eller livsløst?

En gang var vi unge og kunne dø for Saken.

Nå ønsker vi i enda noen år å leve for den.

HaWa

Når sant skal sies; dette er verd å minnes!

Av Ragnar S. Grude

Ikke alle idag vet at *det sitende storting* 9. april 1940 hadde *valgt seg selv* for ett fjerde — og ureglementert — år på Stortinget. Etter loven skulle det ha vært avholdt stortingsvalg høsten 1939. Alle Storting hadde en lovbestemt periode av tre år. En ny periode skulle ta til i januar 1940! *Folket skulle velge som de eneste rette*...

Dette besynderlige fravik, dette selvbestaltede selv-gjenvalg for dette *fjerde året* ble begrunnet med de urolige tider ute i Europa. Man mente seg i stortings- og regjeringsskretser visstnok som mest kvalifiserte til å hanskens med vanskelige tider og påtrengende politiske avgjørelser. Ja, vi så jo hvordan det gikk! Ikke en gang en rask og enkel *ja/nei* avstemning ute i folket ble brukt for å lodde

stemningen. Ved statsroret satt «helten» Nygaardsvold, og på presidentstolen i Stortinget satt den kanoniserte «Elverums-helgenen», C.J. Hambro, han som var den uforlignelige forfatningens vokter! I ett og alt...

Uten den selvbestaltning dengang hadde vi i Norge kanskje hatt en helt annen krigshistorie, om noen i *det hele tatt*? Med et stortingsvalg i 1939, hadde vi kanskje i 1940 hatt en annen sammensetning på Stortinget, og en annen regjering. Ap var nemlig i mindretall, med 70 av de dengang 150 representantene, flesteparten: *Det brukne geværs menn eller medløpere!*

Det norske folks lagnad, med eller uten krig på norsk jord, den kunne ha blitt vesentlig anderledes. Hva vi iallefall har erfart er, at med Nygaardsvoldsregjeringens handlingsmønster, og svært villvillige misbruk av «El-

verums-helgenens» forslag til en regjeringsfullmakt (Den såkalte, som Aftenposten skriver!) ga en virkning av det mest bestialske slaget, såvel under krigen som så absolutt etter at *freden brøt løs!* Hjertelig takk C.J. Hambro! du var sandelig «fremsynt» i din iver etter å tjene ditt land, og *de onde makter* som inntil 9. april 1940 ikke vedkjente seg noe fedreland det var verd å yte en forsvarspris for. Det var enklere «å dampe» til Hamar, og Elverum, og seinere hen ut av landet i foreløpig trygg sikkerhet. For så å la oss «hjemme-værende seile vår egen sjø», og greie oss som best vi kunne, mens sjøfolka i tusentall ofret livet for «lederne», som satt trygt i New York og London. De fleste av dem kom velfødde til Norge i mai 1945. *

(Skrevet i 1957)

Hvem trenger tilgivelse

Av H.K. Bjørnstad

For en tid siden skrev V. Pedersen i «Akershus/Romerike» om tilgivelse for medlemmer i partiet Nasjonal Samling. Det er sannelig et spørsmål hvem trenger tilgivelse?

Sannhetsøkeren og A.P. medlemmer dr. Scharffenberg skriver i sine aktstykker av 1952: «På grunnlag av sikre kjennsgjerninger var det tyske angrep på Norge ikke folkerettsstridig, fordi Vestmaktene søkte å trekke Norge inn i krigen mot Tyskland, forberedte okkupasjon av baser på Norges kyst og fordi Norge ikke førte en streng upartisk nøytralitetspolitikk.

Det er skjendig at først en sen

etterslekt skal få vite sannheten, og ikke de som har lidd og kommer til å lide for sine styremenns feilgrep. Framtidens politikk (historie) bør ikke bygge på fortielse og løgn.»

Det var ingen hjemmel i norsk lov for å dømme medlemmer i partiet Nasjonal Samling. Derfor var det eksilregjeringen i London laget provisoriske anordninger for å gjøre medlemskapet i NS straffbart... Landet trengte syndebukker etter krigen, men det ble da gitt flere advarsler mot dette såkalte rettsoppgjøret. Norges fremste ekspert i statsrett, professor Skeie, advarte det norske folk mot hevntanken bak de provisoriske anordninger og påviser

at de er i strid med grunnloven. Han påpeker også at det aldri har vært slik rettsløshet her i landet som etter krigen.

Titusner av nasjonale kvinner og menn ble dømt etter disse lovstridige ordninger. De ble fradømt formuer, stillinger, fratatt vanlige menneskerettigheter og ført inn i kriminalarkivene. Sammenlignet med denne rettskandale betegnes den beryktede Dreyfus saken i Frankrike i sitt omfang som den rene ubetydelighet, skriver pastor Hedem i sin brosjyre *Rettskandale og historieforfalskning*, 1958.

Rettskandalene og historieforfalskingen har gått hand i hand. Se bare på den totale mili-

(Forts. side 6)

Sosialpolitikk på begge sider av fronten

Av Hans Olavsén

Øystein Sørensen: «VERDENSKRIG OG VELFERD»

Britiske, tyske og norske sosialpolitiske planer under annen verdenskrig. Cappelen 1993.

Både på tysk, engelsk og begge de norske sider forelå det et sterkt ønske om at verden måtte bli et bedre sted når annen verdenskrig omsider var over. Det er de sosialpolitiske planer hos alle disse parter Øystein Sørensen gjennomgår i sin siste bok.

Mest kjent er den såkalte Beveridge-rapporten. Lord Beveridge fikk i 1941 i oppdrag av sin regjering å utarbeide et forslag til forbedret sosialpolitikk, og det gjorde han i høy grad. Den plan han etter en tid fremla, var meget omfattende. Den omhandlet såvel et sterkt utbygget trygdesystem som en statlig helsetjeneste og andre radikale tiltak. Trygdene var basert på det til da tradisjonelle sosialforsikringsystem — man betalte inn og fikk tilbake. De planlagte utbetalinger var lagt nærmest på eksistensminimum.

Hva som er mindre kjent, er at dr. Robert Ley, lederen for Deutsche Arbeitsfront, like før lord Beveridge fikk sitt oppdrag, hadde lagt frem et storstilt nasjonalsosialistisk sosialpolitisk program. Hitler hadde et år tidligere gitt ham i oppdrag å utarbeide det. Det tyske opplegget var på flere områder langt mer moderne enn det britiske. Det var ikke basert på sosialforsikringsprinsippet, men tenktes finansiert over skattene. Mini-

mumssatsene var satt høyere enn de britiske, og dessuten var det tilleggspensjoner avhengig av tidligere inntekt. Til trygdesystemet var det knyttet en reform av helsevesenet, et nytt lønningssystem, en utdannelsespolitikk og en boligpolitikk.

På eksilnorsk hold, forelå det i krigens siste år en sosialpolitisk plan som eksil-LO la fram under tittelen «Framtidens Norge». Nasjonal Samling utarbeidet ikke noen videre totalplan enn hva som fremgikk av partiets program fra 1934, men det var i og for seg ikke lite med sin barnestrygd, alderstrygd og uføretrygd. Både for eksil-LO og NS gjaldt det at man hadde en pragmatisk holdning til oppgaven. Man aktet å utvide de sosiale ytelser gradvis og på basis av de ordninger som allerede eksisterte. NS fikk jo bl.a. gleden av å gjennomføre barnestrygden. For «Framtidens Norge» gjaldt det at planen hadde et sosialistisk Norge som endelig mål.

Hva som er interessant, er at LO-planen går meget langt i korporativ retning, selv om man selvfølgelig distanserte seg fra Nasjonal Samlings løsninger. Begrunnelsen var at NS-planene ikke var basert på valg, hvilket jo er direkte usant. Hva som er forskrekkende ved «Framtidens Norge», er den nesegruse beundring for Sovjetsystemet. «De sovjetiske seirene på Østfronten var ikke bare Den røde armés seire, de var like mye seire for et økonomisk system,» heter det blant annet. Det burde være en egen skammekrok for dens slags politisk blindhet.

Eksil-LOs plan var lite påvirket av skattene. Mini-

(Forts. side 6)

MÅNEDENS PERNILLE

Selv svaksynte kan ikke ha vanskeligheter med å lese de overskriftene i *Dagbladet* som avisen legger vekt på som lokkemat for lesere. Så var da også tilfellet med en beretning fra *Dagbladets* korrespondent i København den 14.3., som begynte som følger:

«Hele Danmark er i sjokk etter at en femtenåring fredag kvalte en seks år gammel nabogutt. Politiet har foreløpig ikke funnet annet motiv enn at den unge drapsmannen er blitt inspirert av barnemordet i Liverpool.»

Det var jo her at to tiårige gutter tok livet av en pike på to år.

For noen uker siden ble det

begått tre drap i Oslo i løpet av en uke. Ett av dem ble, som bekjent, forøvet av en kosovoalbener, og offeret var den kvinnelige albaniaspesialisten, som blant annet hadde hjulpet ham til studieplass her i landet.

I forbindelse med en aktualitetssending i fjernsynet, som jeg ikke så, kom en kollega på kontoret med følgende kommentar: «Etter å ha sett på denne sendingen, satt jeg igjen med det inntrykket at drapsmannen på grunn av de vanskeligheter han var blitt utsatt for her til lands, helst burde ha tatt livet av minst tre personer.»

Det er yringsfrihet innenfor visse grenser her til lands, og enhver må ha lov til å gi uttrykk

for hva vedkommende mener. Så dersom noen mener at dette mordet — for det er da mord som er betegnelsen når noen går hen veloverveiet og tar livet av et annet menneske — kan forstås, må jeg også i alle fall i tankene kunne forestille meg å møte som forsvarer for femtenåringen.

«Ran, vold, drap og mord synes å ha blitt «in», ville jeg si som innledning til min forsvarstale. Naturligvis ville jeg på forhånd ha skaffet meg en oversikt over hva danske, svenske og norske fjernsynskanaler hadde sendt av krim- og voldsfilmene de siste tolv månedene og gitt et utførlig resyme av dette.

Det ville ta tid, for antallet er legio, også av drepte. Det er som

alle etiske verdier er skjøvet til side, ja, som alle verdinormer er erstattet av bevis på at det er den sterkeste som overlever. Var det ikke en som skrev om ærefrykt for livet? Det synes fullstendig å ha blitt oversett.

Men jeg ville også, før jeg tok fatt på forsvarstalen, få noen eldre mennesker til å gå i vidneboksen. De skulle fortelle om hvordan vår nordiske verden så ut i tredveårene, da vold og drap, ja, ran også ifølge mitt opphav, var en uhyre sjelden foreteelse, og man ikke behøvde å bli grepet av redsel dersom man måtte gå alene hjem utpå natten gjennom øde gater.

Derpå ville jeg få mine eldre vidner til å beskrive hvordan

denne vår del av verden i takt med, og påvirket av verden utenfor hadde endret seg til et vrengebilde av et sivilisert samfunn. Og hva jeg betrakter som ikke minst USA's rolle i denne prosessen ville jeg sikkert også ta med, også som fabrikkant av voldsfilmene for inntekts skyld.

Jeg ville ikke gå inn for å få femtenåringen frikjent, men dømt på lempeligste vis. Men jeg ville understreke og gjenta at massemedia måtte ta på sin kappe det vesentlige av skylden.

Hvor bærer det egentlig hen? På toppen av det hele blir politiet satt i gapestokken når det forsøker å forhindre noe av galenskapen. Og det er også et betenkelig tegn i tiden.

Norske frontkjempere på Østfronten . . .

(Forts. fra s. 4)

Tabell 6. Angitte helseplager og sykdommer under tjeneste, 31 fra 1.kp.Regiment Norge og 181 frontkjempere.

	Regiment Norge (n=31)		Frontkjempere (n=181)	
	n	%	n	%
Forfrysning	12	38,7	52	28,8
Hepatitt	10	38,7	52	28,8
Sårbetennelse/sårfeber	8	26,7	37	20,4
Dysenteri	10	32,3	37	20,4
Alvorlig diaré	6	19,4	30	16,6
Urinveisinfeksjon	2	6,5	10	5,5
Brannskader	3	9,7	5	2,8
Koldbrand	1	3,2	5	2,8
Osteomyelitt	2	6,5	4	2,2
Andre sykdommer	9	29,0	54	29,8
Ingen helseplager	4	12,9	45	24,9
En plage/sykdom	10	32,3	63	33,7
To plager/sykdommer	8	25,8	37	20,4
Tre og flere	9	29,0	36	19,9

(Hepatitt: Leverbetennelse. Osteomyelitt: Knokkelbetennelse.)

Tabell 7. Oppgitte påkjenninger under fangenskap for av 31 fra 1.kp. Regiment Norge og alle 181 frontkjempere.

	1.kp.Regiment Norge (n=31)		Frontkjempere (n=181)	
	n	%	n	%
Antall i fangenskap	31	100	181	100
Russisk	2	6,5	12	6,6
Alliert	7	22,6	19	10,5
I fangenskap i Norge:	31	100	181	100,0
Straffeeksersis	9	29,0	59	32,6
Åling	1	3,2	25	13,8
Fingert henrettelse	7	22,6	51	28,2
Slag	3	9,7	36	19,9
Spark			33	18,2
Antall m oppitt vektjap:	19	54,8	59+21	ukjent antall kg
Gjennomsnitt kg	17,5		15,3	
min-max kg	5-35		2-45	
Hungerødemer	4	12,9	40	22,1
Beri-beri	3	9,7	32	17,7
Tbc	3	9,7	23	12,7
Gullstott	3	9,7	19	10,5
Lus			15	8,3
Lopper			8	4,4
Veggdyr	2	6,5	12	6,6

(Hungerødemer: Hovne ben på grunn av sult.)

Tabell 8.: Dødelighet blant 76 personer i 1.kompani Regiment Norge frem til 31.12.90 sammenlignet med dødelighet til en gruppe norske menn med tilsvarende alderssammensetning basert på SSBs tabeller.

Dødsår	1.komp. Reg. N. (herav 5 savnet)	
1944-mai 1945	30	
Døde etter mai 1945:	ventede dødsfall	
	av overlevende.	
	antall	%
juni-des 45	2	4,3
1946-50	2	4,3
1951-55	1	2,2
1956-60	0	0,49
1961-65	1	2,2
1966-70	0	1,24
1971-75	2	4,3
1976-80	1	2,2
1981-85	7	15,2
1986-90	5	10,9
	19+2	16,87
Falt/savnet/død i tjeneste:	30 = 39,5%	
Døde ialt inntil 1990:	49 = 64,5%	
Døde 1946-1990 av overlevende:	19 = 37,3%	

Tabell 9. Dødsårsaker, samtlige i 1.kp. Regiment Norge til og med 31.12.1990

Døde innen mai 1945:	
Falt i kamp	26 (herav 3 savnet)
Likvidert av hjemmefront april 45:	1
Død i russisk fangenskap	2 (herav 2 savnet)
Dødsårsaker mai-desember 1945:	
Død i russisk fangenskap	1 (aug 45)
Tuberkulose	1 (juni 45)
Dødsårsaker 1946-90:	
Tuberkulose	1
Hjerte-karsykdommer	8
Ondartede svulster	7
Sykdommer i åndedretsorganer	1
Sepsis	2
Ulykker	1

Tabell 10. Angitte årsaker til svekket helse og sykdomstilstander hos 31 personer fra 1.kp.Regiment Norge og 181 intervjuede frontkjempere.

	Reg. Norge (n=31)		Frontkjempere (n=181)	
	n	%	n	%
Muskel og skjelettsykdommer	10	32,3	67	37,0
Hjerte og blodtrykksykdom	15	48,4	65	35,9
Nervøse forstyrrelser	7	22,6	59	32,6
Hodepine	5	16,1	54	28,8
Infeksjoner	6	19,4	34	18,8
Fordøyelsesbesvær, ulcussykdom	7	22,6	32	17,7
Tuberkulose	3	9,7	22	12,2
Stort alkoholforbruk	5	16,1	20	11,5
Frostskaader	3	9,7	16	8,8
Brokk	4	12,9	14	7,7
Kreftsykdommer	6	19,4	13	7,2
Epilepsi/neurologiske skader	3	9,7	9	5,0

dersmessig tilsvarende gruppe nordmenn, er det å vente ett dødsfall i dette tidsrom. Fram til 31.12. 1990 var ytterligere 19 døde av de øvrige overlevende 46 fra kompaniet. Herav var åtte døde av hjertekarsykdommer, fem av infarkt og to ved mors subita (plutselig død) i en gjennomsnittsalder av 66 år (53—79). Syv døde av cancer i aldersgruppene 53—69 år. Av disse var to ventrikkelcancer (kreft i magesekken), tre lungecancer og to blærecancer (tabell 9).

Av aktuelle helseplager (tabell 10) forekom det blant de 181 intervjuede frontkjemperveteranene særlig hyppig hjerte/kar- og blodtrykksykdommer (36%), nervøse forstyrrelser 33%, hodepine 29%, skadefølger (hørselskader, skader etter forfrysning, amputasjoner, fysiske traumer m/epilepsi) 28%, ryggproblemer 24%, og mage-, tarmproblemer, ulcus (magesår) 18%.

Av de 181 undersøkte frontkjempere hadde 69 mottatt uføretrygd før alderstrygd. Tolv hadde grunnstønad. Hyppigste årsak til uføretrygd var hjerte/karsykdommer, gjennomgått cancer og tuberkulose. Det var 45 som oppgav at de var i arbeid uten trygd ved tidspunktet for undersøkelsen.

To av frontkjemperne fra 1.kp. Regiment Norge emigrerte så snart de kom ut av fangenskapet. En arbeidet som mekaniker fram til pensjonsal-

deren og døde av hjerteinfarkt i Tyskland i 1984, den andre driver fortsatt forretning i Argentina og har besvart spørreskjemaet.

Yrkes- og arbeidsforhold etter krigen artet seg svært forskjellig for frontkjemperne (tabell 3). Man har inntrykk av at mange frontkjempere tross mange vanskeligheter kom godt igang med egne virksomheter etter løslatelse. Av 181 frontkjempere endte 36 som ledere, de fleste i egne bedrifter.

Frontkjempere var ofte i flere år utelukket fra ansettelse i privat og offentlig tjeneste, både som en del av dommen og på grunn av omgivelsenes holdninger. Det var 56 som mente de var blitt forbigått ved forfremmelser fordi de var frontkjempere, 13 var usikre på dette.

Mange skaffet seg etterhvert tilleggsutdannelse, til tross for at en del måtte til utlandet for å studere. Blant annet tok 11 ingeniørutdannelse i Sverige. Tre av dem var i 1.kp.reg. Norge. Tre av de 181 ble leger, derav en som hadde vært i 1.kp.reg. Norge.

(Avsluttes neste nr.)

Hvem trenger . . .

(Forts. fra s. 5)

tære kapitulasjonsavtalen 10. juni 1940, hvor det blant annet står at samtlige norske styrker legger ned våpnene, og skal ikke gripe til våpen igjen mot det tyske rike eller deres allierte så

lenge krigen varer. Dette river vekk grunnlaget for de tusner av dommer mot norske frontkjempere. Det er vel derfor det så krampaktig hevdes at det ikke var noen total kapitulasjon, mens den tyske forhandler som er blitt forelagt dette, sier at det er vanvidd å hevde noe sånt . . .

Sosialpolitikk på . . .

(Forts. fra s. 5)

ket av Beveridge-rapporten, og Nasjonal Samlings sosialpolitikk hadde ikke sin rot i dr. Leys planer. Den var, som nevnt ovenfor, en del av NS' program fra 1934. Sørensen mener imidlertid at den velferdsstat som er blitt innført i Norge etter krigen, har adskillig tilfelles med de tyske løsninger, selv om man ikke kan påvise noen direkte forbindelse.

Sørensens bok anbefales alle som er interessert i sosialpolitikk og den annen verdenskrigs historie.

Hvorfor en slik . . .

(Forts. fra s. 8)

Som sagt unnskylder jeg på ingen måte den voldelige del av den tyske nasjonalsosialismen. Men hvorfor denne ensidighet når det gjelder studiet og bedømmelsen av en bevegelse som størstedelen av det tyske folk støttet opp om? De kan ikke ha vært voldstilbedere alle sammen. Det må da være mulig å finne et og annet poeng ellers også til bedømmelse av dette utvilsomt svært interessante fenomenet.

Etterlysning

Frontkjempere i RGT 23 NORGE, - en bønn til dere:

Kan dere huske min far Birger B. Bredesen, født 21/3 1919, fødested Eide, (Kvernes) adr.: Leira, Valdres?

Far tilhørte 10/SS-PZ, Gren, RGT 23, NORGE.

Falt ved Tagapere 27/7 1944/USSR, er det noen av dere som kan huske stedet Tagapere.

Har dere opplysninger om far, mye eller lite, vær så snill, ta kontakt med meg.

Bjarne Bredesen
Løvåsbakken 4 B

2830 Raufoss Tlf. 061 90 250.

I USA ble under siste krig alle av japansk herkomst satt i konsentrasjonsleire. Ja, de gikk lenger enn tyskerne da folk med 1/16 japansk blod ble fengslet. I Sovjet ble 5 forskjellige folkegrupper deportert til Sibir mest kjent er vel de ca. 2. millioner Volgatyskere. De er i Sibir fremdeles, men det er bare tyskerne som anklages for det som alle krigførende gjorde. Internasjonale Røde Kors hadde inspeksjonsrett i alle tyske fangeleire. I Røde Kors' 3-bindsværk (1500 sider) om tyske konsentrasjonsleire under krigen, antydes det ikke et sted om gasskamre eller annen utryddelsespolitikk overfor fangene, men Røde Kors advarte på det kraftigste mot de alliertes barbariske luftkrigsførsel, som ville få de alvorligste følger for de internerne, samtidig som sykdoms-epidemier herjet leirene. Iflg. Røde Kors døde det ca. 300.000 i de tyske leirer.

Mot veis ende . . .

(Forts. fra s. 2)

under innsatsen for Europa. Man vet hvor mange av dem som falt og fant sin grav, selv om disse senere er blitt utslettet. Man håper at disse gravsteder kan bli markert så de kan gjenfinnes av slekt, venner og etterkommere.

Ingen har senket seg så lavt at man har nektet oss som overlevet, gravplass på en norsk kirkegård når vår tid er ute. Krigsmonumenter eller bautasteiner har ingen tenkt seg. Dertil vet norske frontkjemper for meget om krigens elendighet. Denslags er bare oppstått i hodene på massemediens åtselgribber og dem som gjerne vil tro på denslags.

Men kanskje frontkjemperne burde bekymre seg mindre om minnesteder og utvendige symboler og heller konsentrere seg om sitt og andres ettermæle?

Minnesteder som ikke æres, tjener ingens ære!

Det gjelder vår heder!

Det gjelder ettermæle til slekt og venner som i tidens løp er gått bort!

Det gjelder frem for alt våre falnes minne!

I mange år har INO, (Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie), med sin håndfull trofaste medarbeidere, vært de eneste som har presentert vårt syn på krigshistorien. Lenge har de statsunderstøttede samtids-«historikere» overdøvet alle motforestillinger, men nå begynner yngre historikere å komme på banen, og de lar seg ikke styre av annet enn sine krav til objektivitet. Det er oppmuntrende å konstatere at meget av det de graver frem, bekrefter vårt syn på historien. Vi tåler meget vel sterk belysning. Men tiden renner ut og vi tvinges til å innse at

landssvikstemplet vil følge oss til veis ende.

Det er derfor viktig at det finnes en løsning som sikrer fortsatt historieforskning på de områder som angår oss, også etter at vårt timeglass har rent ut. Viktigst er det at historien ikke får anledning til å gjenta seg dersom Norge atter en gang skulle havne i stormaktsinteressens krigsspill. Det må ikke atter skje med en politisk ledelse som ikke forstår den historiske sammenheng og krigens ubønnhørlige lover! Den smule overlatt vi har lidd vil neppe interessere noen nevneverdig ut over vår tid, men forstå man historien så vil man også forstå at vår innsats ikke hadde med landsvik å gjøre. Tvert imot!

Våre handlinger i krigstiden hadde sin rot i sterke ungdommelige følelser, i tro og overbevisning. Å hevde at det ikke hadde noe med politikk å gjøre, ville redusere oss til en gjeng med leikneker, og det var vi da sannelig ikke!

Solidarisme . . .

(Forts. fra s. 1)

et talende eksempel. De få som viser personlig initiativ, bruker dette på den måten det kommunistiske system «lærte» dem; til maktmisbruk og korrupsjon. De lovpriste fellesskapstanker fra proletariats diktatur og eiendomsrettens avskaffelse er vanskelig å få øye på. Sovjetmenneske ble funksjonsudyktig og inhumanisert.

Til sammenligning: Det tyske folk hadde ingen problemer med å tilpasse seg verdenssamfunnets krav, og de har bidradd til å styrke Europas og vestens stilling på en utmerket måte. De har også innfridd sine forpliktelses som har vært uhyre store.

Men beklagelig er det vel etter manges mening at Italia alt for lett gled tilbake til gamle synder med knefall for den kriminelle Mafia og politisk uro. Musolinis skarpe lut hadde mange positive virkninger og staten var tilført maktmidler som ikke ga rom for slike negative krefter. Det italienske menneske hadde beholdt sin kreativitet, sitt økonomiske talent og fremfor alt sin evne til begeistring og glede, og de tilpasset seg også de nye forhold etter krigen uten vanskeligheter.

Russlands arkiver . . .

(Forts. fra s. 1)

russiske folk i en akselererende fart, ødelagt for generasjoner fremover, Øst-Europa inn i Middelalder, utviklingsland fra Hanoi til Havana i katastrofe. Og nå forteller de åpnete arkiver med all tydelighet at kollektiviseringens og sosialismens alle redsler også skulle påføres

oss, med lureri, trusler og til sist geværløp. Hammer og sigd og rød fane over den hele globus! Sovjets statsvåpen pryder enda i dag forsiden på avisen «Sovjetskoje Uralie», som jeg i går sendte en sint artikkel til. Ikke frontkjemperne, men alle vi andre bærer en redselsfull skyld! De som lå og frøs på finskefronten i kamp mot alt dette redselsfulle som veltet fram lenge før Hitler, de har ingen skyld i forhold til oss, som systematisk hjalp frem svineriet i øst av redsel for tysk konkurranse, forblindet tyskhat, naiv og generøs hjelp til Stalin, verdens største masse-morder, 40 til 60 millioner uskyldige ofre, etter den nøkterne vitenskapsmannen Sakharovs beregninger. — Ved Gud, vår skyld er stor! A.R.)

Et skrik fra en bondekone:

Et arkivert brev nådde aldri frem: «Meget aktede Hele-Russlands Eldste Mikhail Ivanovitsj Kalinin! Vi ukrainske forviste bor ved Vologda (på veien mot Arkhangelsk — A.R.). Våre menn er fjernet, muligens sendt på tømmerhogst. Vi kvinner og barn ligger i et antall av ca. 2.000 i hver liten landsbykirke (omgjort til gymnastikksaler for offiserer, eller til konsentrasjonsleire for kulaker — A.R.s anm.) Det er bygd i kirkene sovebinger opp i tre etasjer. Vi kan ikke puste. Barna dør fort fra oss. På én og en halv måned er nå begravd tre tusen barn på Vologda-kirkegården. — Mikhail Ivanovitsj, Dersom De så vårt liv, ville de komme i forferdelse . . .»

Et skrik fra en forvist bonde:

«Til Mikhail Ivanovitsj Kalinin! Herved ber jeg Dem om nåde. Jeg er sendt i forvisning fra mitt fedreland med min syke kone Anna (40 år), barna Maria (8år), Peter (6 år), Pavel (3 år) og Helena (2 år) for at vi alle skal omkomme i den dype sibiriske taiga, og det bare fordi jeg i inneværende år betalte den individuelle skatt, som ble pålagt meg med urette. (Da vekksendingen til døden ble satt i verk, var det lett for GPU og de stedlige kommunister å ta summarisk de bønder som var så «rike» at de det siste året hadde betalt formueskatt! A.R.s anm.) Jeg hadde to hester, 2 kyr, fem sauer. Det er da umulig at Sovjetmakten vil lønne oss så ubarmhjertig? . . . I vår landsby ble 50% av oss bønder sendt i forvisning bare på angiveri fra de andre i landsbyen.»

En tredje skriver i et fortvilt brev at han hadde bare én hest og da var han jo ikke kulak, vel? «Men ta gjerne de ekte kulakene,» skriver han!

Myndighetenes svar:

«Ordre fra Organisasjonen

Statlig Politisk Ledelse (GPU). Moskva 2. februar 1930. Ordre 4421: For å få frem den fullstendige likvidering av den frie bondestand (kulakene), og for å knuse ethvert forsøk på motstand mot sosialistisk organisering av landbruket . . . skal kulakene påføres et knusende slag. For å virkeliggjøre denne historiske oppgave trengs den største strengt fra partilagene og især av GPU. GPU er pålagt: 1: Den øyeblikkelige likvidering. 2: Familiene til de arresterte settes i konsentrasjonsleir (ordet konsentrasjonsleir, konsentrasjonslager, konsentrasjonsleir finner jeg her for første gang brukt i arkivmaterialet, 1930, lenge før Hitler, som enda (på falskt vis) står som oppfinner av konsentrasjonsleirsystemet, først brukt av engelskmennene omkring 1900 i boerkrigen mot hollenderne i Syd-Afrika — A.R.s anm.).

Frontkjempernes etterlatte kan være rolige: En gang vil hele den norske offentlighet skamme seg, skamme seg dypt. Noen nordmenn så i klarsyn redslene som kom fra kjelleren i Ipatjevs hus i Urals hovedby Jekaterinburg sommeren 1918, der fem vakre barn og fire voksne ble skutt med mitraljøse. Disse «noen» lå i blod og sne på finskefronten for å hindre at dette verdens, usammenliknbart verste, svineri skulle velte videre fremover Norden, over Europa, Asia, Afrika og Amerika. Alle vil skamme seg dypt over at de offervillige ble satt i fengsel ved tilbakekomsten, uten fot, med bortskutt arm, mens de som her i Norge ivrigst hjalp fram Stalins arméer, gikk fra lønsspålegg til lønsspålegg. Undertegnede skammer seg allerede. Vi var naive. Frontkjemperne var det ikke.

VENNEGAVER

TIL «FOLK OG LAND»

Vi kvitterer denne gang for
tilsammen kr. 7.808.-

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

O. T. T., Sandnes	Kr. 50.-
L. B., Stavsjø	Kr. 340.-
A. H. T., Tromsø	Kr. 50.-
E. A., Danmark	Kr. 80.-
E. V., Øverbygd	Kr. 100.-
R. B., Oslo	Kr. 300.-
J. K. S., Langhus	Kr. 150.-
T. S., Nesttun	Kr. 50.-
P. W., Oslo	Kr. 130.-
F. G., Haugesund	Kr. 150.-
A. E., Snarøya	Kr. 300.-
G. H., Berg	Kr. 150.-
K. D., Veggli	Kr. 60.-
O. W., Oslo	Kr. 60.-
K. J., Landås	Kr. 100.-
K. O. S., Gol	Kr. 130.-
R. S., Utøy	Kr. 140.-
M. A., Ålesund	Kr. 150.-
A. C. L., Jar	Kr. 100.-
Å. H., Ridabu	Kr. 110.-
S. S., Stavanger	Kr. 150.-
B. Aa., Sunde	Kr. 150.-
F. H., Langhus	Kr. 100.-
H. J., Bryne	Kr. 300.-
S. M., Stabekk	Kr. 100.-
T. H., Skien	Kr. 150.-
J. R. Ø., Sarpsborg	Kr. 200.-

O. J., Nedenes	Kr. 50.-
E. R., Sverige	Kr. 100.-
P. H., Gjøvik	Kr. 100.-
M. H., Skollenborg	Kr. 100.-
L. B., Revanes	Kr. 200.-
A. A., Neena	Kr. 150.-
K. T., Tyskland	Kr. 100.-
A. N., Åsvang	Kr. 100.-
K. J., Lysaker	Kr. 100.-
E. U., Lindås	Kr. 300.-
T. G., Sande	Kr. 140.-
O. L. C., Narvik	Kr. 220.-
A. H., Lena	Kr. 100.-
K. H., Tangen	Kr. 140.-
H. L., Skodje	Kr. 100.-
T. S., Treungen	Kr. 200.-
H. S., Kristiansand	Kr. 200.-
E. V., Øverbygd	Kr. 178.-
J. R., Brandbu	Kr. 50.-
N. N.,	Kr. 200.-
K. B. G., Langøyneset	Kr. 50.-
M. A., Ålesund	Kr. 150.-
L. S., Fredrikstad	Kr. 100.-
A. G., Sandane	Kr. 150.-
B. M., Oslo	Kr. 150.-
R. S., Oslo	Kr. 300.-
L. J., Sverige	Kr. 230.-

Frontsøstrene og Røde Kors

Av Bj. Aas

(Forts. fra forrige nr.)

Men tilbake til frontsøstrene. Den 8. mai 1945, frigjøringsdagen for de fleste, men for andre ble det noe helt annet. Ca. 300 frontsøstere ble dømt, og disse dommene var ganske tvilsomme. I de dager var begrepet likhet for loven ukjent. Dommere og mer eller mindre tvilsomme jurister kunne boltre seg fritt. Det var viktig for domstolene å få frem at sykepleiertjenesten var bistand til fienden. Da kunne de «belønne» frontsøstrene med en skikkelig fengselstraff. I flere av dommene kan man lese: «Ved å melde seg til stilling som sykepleier i den tyske hær har hun gjort seg skyldig i alvorlig landssvik.» Hvorfor skulle dette være «alvorlig landssvik»? Var det mer alvorlig å tjenestegjøre som sykepleier enn å arbeide på tyske anlegg? Eller hva med de nordmenn som frivillig arbeidet med lossearbeid for tyskerne rundt på norske havner i april dagene 1940 da kamper mellom norske og tyske styrker raste. Var ikke dette landssvik?

Heldigvis fantes det noen norske forsvarsadvokater i 1945 som kjempet for å få frem at humanitært arbeid ikke kan straffes som bistand til fienden. En av disse forsvarsadvokatene var Einar Grimsø. Klienten hans hadde i Rana herredsrett den 11. juli 1946 blitt dømt til tvangsarbeid i tre år og tre måneder. Herredsrettsdom ble påanket til Høyesterett, som ved dom av januar 1947 nedsatte frihetsstraffen til ett år og seks måneder. De norske myndigheter mente at: «Ved sin tjenestegjøring i Tyskland kan hun ha foranlediget at en tysk sykepleier er blitt frigjort til arbeide i f.eks. de tyske ammunisjonsfabrikker.»

Resonnementet er ganske uholdbart, fordi det kunne gjøres gjeldende i alle de andre liknende tilfellene.

Den 24. februar 1947 skrev Grimsø et brev til kong Haakon 7., der han søkte benådning for sin klient. Om han fikk svar vet

jeg ikke, men sannsynligvis ble det ingen respons.

Den 1. august 1947 skrev han et brev til International Red Cross. Der la han frem sitt syn. Det kom klart frem i hans brev at frontsøstrene hadde instruks fra den tyske ledelse at: «der ingen forskjell skulle gjøres i behandlingen av tyske og allierte soldater.»

Den 19. august 1947 fikk Einar Grimsø svar på sitt brev. I brevet står det blant annet: «Som De opplyser ser det virkelig besynderlig ut at de fleste av de fremmede sykepleiere tilknyttet det T.R.K., som først er blitt frikjendt (løslatt) av de allierte tropper under deres ankomst til de britiske og amerikanske okkuperte soner i Tyskland, imidlertid er blitt arrestert ved tilbakekomst til Deres hjemmland.»

Videre i brevet står det: «Ved å støtte seg til ånden om ikke bokstaven i denne konvensjonen (Genferkonvensjonen 1929) og den Internasj. kom. av R.K. synes det klart at lege, sykepleier eller sykepleierske som har tjenestegjort i sanitetsgrupper i hæren eller i et fremmed lands R.K. for å utøve sin profesjonelle plikt blant sårede og syke, selv av fiendtlig nasjonalitet, ikke burde bli dømt ved tilbakekomst til sitt fedreland. Deres stilling er helt forskjellig fra de personer som har hatt tjeneste blant de kjempende i okkupasjons hæren.»

En annen opplysning brevet gir er denne: «Vi er forbauset over å erfare at Deres klient, har måttet avlegge ed til det Internasjonale R.K. da hun ble antatt i det T.R.K. Det er første gang vi hører tale om en slik formalitet og vi ville være Dem meget taknemlig om De kunne skaffe oss teksten til denne eden.» Brevet er undetegnet Mle L. Odier Service des Infirmières.

Av de dokumenter som jeg har gått gjennom har jeg ikke funnet noen opplysninger om den eden som blir nevnt i brevet.

Einar Grimsø fikk erfare at det ikke var lett å gå imot landssvikoppjøret. Han kom ikke lenger, han hadde gjort det han maktet for å frikjenne sin klient.

Fuglesang var kronprinsen

Av Hans Olavsén

De av Quislings ministre som har fått mest omtale i etterkrigstiden, er utvilsomt Jonas Lie og Sverre Riisnæs. De var de mest fremtredende av ministrene og skilte seg tydelig ut fra de andre på mange måter. Det var imidlertid ikke de som sto nærmest Quisling. Langt mer typiske NS-folk var menn som Frederik Prytz, Gulbrand Lunde, Ragnar Skancke og Aksel Stang. En betydelig skikkelse var også landbruksministeren Thorstein Fretheim, som løste sine oppgaver på en usedvanlig dyktig måte. Andre av ministrene ville det også være vel verdt å se nærmere på fordi de løste sine oppgaver godt. Men det er fremfor alt ett navn som burde mer frem i dagen. Om ham skriver Hans Fredrik Dahl i sin annen Quisling-bok:

«Generalsekretæren var steget i gradene siden sist. Etter nøye overveielser hadde Quis-

ling valgt ham til å etterfølge Lunde som Kultur- og folkeopplysningsminister. Det ble naturligvis mye på én mann, for Fuglesang skulle fortsatt være generalsekretær og partiminister også. Men han var den beste. (...) Dermed hadde føreren i praksis også signalisert hvem han regnet som sin etterfølger, om noe skulle komme på.»

Dahl har helt rett på dette punkt. Fuglesang var avgjort kronprinsen, ikke bare i Quislings, men i de aller fleste NS-folks øyne. Han var mannen man gikk til når noe sto på, og aller mest når noe ikke gikk helt riktig for seg. Fuglesang var et tvers igjennom politisk menneske — i ordets beste betydning — som hadde gått rett fra en juridisk embetseksamen til stillingen som generalsekretær i partiet. Han var uhyre kunnskapsrik, og hans grunninnstilling i alle spørsmål var moderat og avbalansert. Bare urett kunne opphisse ham, og det gjorde

ham bl.a. til en klar opposent mot de tyske økonomiske planer for utnyttelse av Norges naturressurser. Fra å være svært populær blant tyskerne ble han etterhvert uglesett som selve hovedmannen bak de sterke norsk-nasjonale strømninger i Nasjonal Samling.

Fuglesang var et typisk muntlig menneske. Han utfoldet seg best i samtaler og på talerstolen, så derfor er det ikke så veldig mye skriftlig materiale etter ham. Man kan godt si at det i ham gikk tapt en fremragende skrankeadvokat. Verre er det imidlertid at Norge tapte en politiker av toppklasse da man sperret ham inne i elleve år. Han var jo dengang fremdeles i sin beste alder.

Dette er bare et lite utvalg av denne manns mange gode egenskaper. Hva vi håper på, er at det snart vil komme en bok om Rolf Jørgen Fuglesang.

Hvorfor en slik ensidighet?

Av Ægir

Det skjedde utvilsomt ting i Tyskland under nasjonalsosialismen som skuffet oss Tysklands-sympatisører sterkt, og som vi tar meget bestemt avstand fra. Vi er like sterke voldsmodstandere som de fleste andre, og det er jo ganske utvilsomt at visse voldselementer fikk utfolde seg innenfor rammen av den tyske nasjonalsosialismen.

Det er hverken min hensikt eller mitt ønske å forsvare alt hva de tyske nasjonalsosialister foretok seg, men det må være lov å protestere når man fremstiller den tyske nasjonalsosialismen som en ren voldsideologi. Det gjør f.eks. Theo Barth i en kronikk i Aftenpostens aftennummer 5. februar. Han går til og med så langt som å kalle den nevnte bevegelse for «medmenneskelighetens opphør». Vi som har hatt den interessante erfaring å oppleve den tyske nasjonalsosialistiske stat fra innsiden, vet at den var noe annet enn dette. Den føltes ikke som noen voldsstat av den alminnelige mann og kvinne. Tvert imot var det deres oppfatning at den nasjonalsosialistiske bevegelse hadde reddet dem fra tyveårenes og de tidlige tredveårs nød og elendighet med hyperinflasjon og voldsom arbeidsløshet. Den nasjonalsosialistiske stat viste en

dyp og ekte omsorg for sine borgere, og ikke minst var det imponerende å se hvordan man tok seg av ungdommen. Nasjonalsosialistene greide virkelig å få et stort antall mennesker til

begeistret å gjøre sitt ytterste under meget vanskelige forhold, og det faktum skyldtes såvisst ikke at det ble anvendt vold mot dem.

(Forts. side 6)

Aftenposten 1/10-92:

Fortidens grusomheter for dagen

MASSEGRAV: Arbeidere endokker skjeletter i en 11 meter dyp tidligere skyttergrav som ble brukt av den tyske nazihær.

Foto: SCANFOTO/REUTER

I Bautzen i Tyskland har man funnet flere massegraver. Skjelettene, som arbeiderne på bildet graver ut, er ofre for Sovjet-

unionens NKVD, forspæren for KGB, og stammer fra perioden 1945-1950.

(Reuter)

Vi lurer på om teksten under bildet er formet med hensikt. Først etter å ha lest hele notisen blir leseren klar over at det dreier seg om en Sovjet-forbrytelse fra etter den annen verdenskrig. «Den tyske nazihær» skal ikke svekke mistanken.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: 22 19 06 71.